

Příloha 5: Pozorování v mateřské škole, dokumentace situací v souvislosti s genderem

(Pozorování, listopad 2020) Chlapec po odpoledním odpočinku vozil po třídě kočárek s panenkou, kterou stále dokola zapínal, aby plakala a on ji poté více houpal. Mezitím šel do kuchyňky jí „uvařit“ jídlo a pak opět vozil. Aktivitu si užíval a vydržel u ní téměř hodinu. Přišel ho vyzvednout starší bratr a když viděl, že si hraje s kočárkem, hned se ho ptal: „co to děláš, tady vozíš kočár, jo?“ Tón byl překvapený a spíše zabarvený do negace. Chlapec jen něco nesrozumitelného zamumlal a s hlavou sklopenou odcházel ze třídy.

(Pozorování, diskuze, listopad 2020) Děti na hřišti dostaly k dispozici nové rozkládací brány na fotbal, či pozemní hokej. V tento den byly k dispozici 2 fotbalové míče a 5 chlapců se domluvilo, že budou hrát fotbal. Asi po 3 minutách hry za nimi přišly dvě dívky a chtěly hrát s nimi. Chlapci je poslali pryč s tím, že „holky fotbal nehrajou“. Dívky chlapce pozorovaly opodál a působily sklesle. Učitelka se vydala k chlapcům a zeptala se, jestli s nimi může hrát, chlapci řekli, že ano. Obehrála je, vstřelila branku a zeptala se, zda jim připadá, že fotbal celkem umí, a přitom je holka. Chlapci odpověděli, že ano. Byli tedy dotázáni, zda si myslí, že by s nimi mohly hrát i ostatní dvě dívky, které si to předtím přály. Situace skončila tím, že fotbal hrály 2 dívky, 5 chlapců i pedagog.

(Pozorování, listopad 2020) Chlapec přišel ráno do třídy a po zhodnocení, že jsou ve třídě zatím samé dívky, konstatoval: „Tady jsou samý holky, to s nima nemůžu nic dělat“. Poté si sedl ke stolu a kreslil, dokud nepřišel jiný chlapec, se kterým se hned domluvil na stavbě „domu“.

(Pozorování, listopad 2020) Třída, ve které děti pobývají, má v rohu umístěnou dětskou kuchyň, kde si děti hrají, ráno často nosí pedagogovi „snídani“ a ptají se, co by si dal. Během výše zmíněného období bylo v rámci pozorování zapisováno, které z dívek a chlapců si v kuchyni hráli, ať společně či zvlášť. Během listopadu kuchyň využilo všech 12 dívek, které dochází do třídy a 10 z 11 chlapců. V období prosince využil kuchyň stejný počet dívek i chlapců jako v listopadu. Toto pozorování bylo zařazeno v návaznosti na otázku v dotazníku pro rodiče, kde na výběr mezi hračkami, které by rádi svému dítěti pořídili, byla i dětská kuchyně. Z výsledků lze pozorovat,

že by rodiče tuto hračku spíše pořídili dívkám, ale z reálného pozorování v mateřské škole vyplynulo, že rozdíl mezi tím, zda si více v kuchyňce hrají dívky či chlapci, je minimální (v tomto případě rozdíl jednoho dítěte z celkového počtu 23 pozorovaných dětí).

(Pozorování, listopad 2020) V pozorované třídě je k dispozici celkově 13 druhů puzzle ke stavění (klasické, dřevěné) v různé obtížnosti. Na některých je vývoj zvířat, Disney pohádky, farma, Malá čarodějnice, Auta aj. Během listopadu bylo zapisováno, které z dětí skládají během dne puzzle. Pozorování bylo opět zařazeno na základě otázky v dotazníku pro rodiče, kde byla položka puzzle zařazena v rámci otázky, kterou hračku by rodiče rádi svému dítěti koupili. V rámci pozorované třídy všechny děti, v době, kdy probíhalo pozorování, 12 dívek a 11 chlapců minimálně dvakrát stavěli puzzle.

(Pozorování, listopad 2020) Chlapec zůstal odpoledne ve třídě s dalšími pěti dívkami. Chvilí se rozmýšlel, co bude dělat a nakonec šel k dívkám a zeptal se jich, jestli s ním chtějí hrát na „zombíky“. Tři dívky řekly, že ano a aktivita započala (honění se navzájem po třídě a chůze jako zombie). Po pár minutách se přidaly i ostatní dívky.

(Pozorování, listopad 2020) Dívky si po předchozí domluvě přinesly do mateřské školy šaty princezen, které měly doma. Tři převleky byly z pohádky Ledové království a 2 z žádné konkrétní pohádky, nicméně jednalo se též o dlouhé šaty. Dívky běhaly po třídě, předstíraly, že mají dlouhé vlečky a navzájem na sebe volaly: „Holky, my jsme sexy“. Poté se střídaly v imaginárním vzájemném fotografování a při různých pózách opakovaly, či se vzájemně ujišťovaly o tom, že jsou opravdu sexy.

(Diskuze, listopad 2020) Během listopadu se pozorovaná třída musela na deset dní izolovat v karanténě. Děti se do mateřské školy vrátily ve čtvrtek a v pátek si děti obvykle mohou vybrat z nabízených pohádek, kterou by rády sledovaly na televizi místo běžného odpočinku s předčítáním knihy. V pátek po karanténě tedy pedagog položil otázku „Kterou z těchto pohádek byste dnes rádi viděli?“ Reakce přítomných 16 dětí byla shodná, žádnou pohádku vidět nechtěly. Všichni reagovali tak, že jich během doby, kdy byli doma, viděli hodně a raději by chtěli předčítat. (s výsledkem této diskuze korelují údaje z ATmedia za rok 2020, kdy se sledovanost televizního

vysílání během pandemie u dětí v České republice zvýšila o 6 % z 1 hodiny 33 minut na 1 hodinu 38 minut).

(Aktivita, diskuze, prosinec 2020) Pedagog dětem přinesl pexeso, kde se hledají dvojice, ale nikoliv s naprosto stejným obrázkem, ale se stejným povoláním, které na jednom obrázku vykonává žena a na druhém muž. Děti při otáčení hledaly dvojice a pojmenovávaly povolání. Když nějaké povolání vyvolalo smích, či rozpaky, např. zdravotní sestra, zdravotní bratr, pedagog se dítěte zeptal, zda nikdy žádného zdravotního bratra nevidělo a pokusil se mu přiblížit, co v takovém povolání vykonává muž či žena za úkony. Dítě nikdy nebylo osočeno, proč se směje, ale jednalo se o příjemně proudící

diskuzi, kde na konci děti samy říkaly, jaké povolání by chtěly vykonávat, až budou dospělé.

(Pozorování, prosinec 2020) Dívky postavily z kostek, které jindy mají jako první zabrané chlapci, domeček, přes téměř celý prostor koberce. Chlapci chvíli nevěděli, co se sebou, snažili se vymyslet jinou aktivitu a mezitím se jich dívky zeptaly, jestli s nimi nechtějí hrát na rodinu. Kromě jednoho chlapce souhlasili a nastalo domlouvání rolí, mámy, tátové, děti a jeden zloděj. Ten, kdo se aktivity účastnit nechtěl, šel stavět bludiště ke stolu.

(Pozorování, diskuze, prosinec 2020) Ráno do třídy dorazil chlapec s vlasy svázanými nahoru do „palmičky“. Pedagog se nad tímto nijak nepozastavoval, ale na chlapci bylo vidět, že očekává reakci, sám se podivně usmíval i kroutil, což běžně nedělá. Pedagog mu tedy účes pochválil a ten vypadal spokojeně. Během oběda se dvě dívky chlapce ptaly, proč má svázané vlasy, že takto nosí vlasy holky a ne kluci. Chlapec si účes okamžitě strhl dolů, gumičku zahodil na zem a běžel do rohu třídy, kde se posadil a plakal. V tuto chvíli se pedagog vložil do rozhovoru a zeptal se dětí, jestli nikdy neviděli muže se svázanými vlasy a proč by tedy takto vlasy měly nosit pouze dívky. Po obědě pedagog vytiskl obrázky s účesy jak mužů, tak žen a děti uznaly, že se nejedná pouze o doménu u žen. Odpoledne si chlapec chtěl nechat dát gumičku zpět do vlasů a další dva se přidali, že by chtěli také, protože se jim to líbí.

(Aktivita, prosinec 2020) Po odpoledním pátečním sledování pohádky Anděl Páně 2, bylo pro děti připraveno pexeso s postavami z pohádky (Petronel, Uriáš, Anežka, Magdalena, Bůh), od každé postavy byly připraveny 4 stejné obrázky, každý z obrázků byl podlepen světle růžovým papírem, či tmavě zeleným. Děti měly za úkol vybrat si jeden obrázek (čistě náhodně, obrázky byly otočeny směrem dolů a byla tedy vidět pouze zelená či růžová barva). Dle postavy, kterou měly na obrázku a kterou před chvílí viděli v pohádce, se měly pokusit tuto postavu předvést tak, aby se postavy, které jsou stejné, dokázaly najít. Z přítomných 18 dětí se dokázalo s ostatními najít 7 dětí, pouze ty, které měly anděla, či čerta. Aktivita byla pro děti příliš náročná, ale i tak mohly být využity informace o volbě barvy karty k účelům práce.

(Pozorování, diskuze, leden 2021) Před obědem mají ve třídě vždy 3 děti službu a rozdávají příbory a talíře. Během tohoto rozdávání se jeden chlapec ohradil, že nechce holčičí příbor. Dítě, které rozdávalo, se jej ptalo, proč by měl být příbor holčičí, načež dítě odpovědělo, že má na sobě květiny a ostatní příbory mají medvěda. Do diskuze se zapojilo více dětí, které oponovaly, že květiny může mít kdokoliv a medvěda též. Druhý den

dostalo dítě, které se předtím ohradilo, opět příbor s květinami, ale tentokrát nereagovalo a příbor si ponechalo.

(Pozorování, diskuze, leden 2021) Odpoledne zůstaly ve třídě poslední 3 dívky a 1 chlapec. Dívky pedagoga požádaly, zda může pustit CD s hudbou z Labutího jezera. Dívky si poté hrály na baletky a chlapec je pozoroval. Po chvíli se jej pedagog zeptal, zda by také nechtěl tančit balet. Chlapec odpověděl, že to je jen pro holky a že se bude raději jen dívat. Pedagog tedy vyhledal na YouTube video s tancem z Labutího jezera, kde tančí i muž a ukázkou chlapci ukázal. Ten vypadal překvapeně a zároveň nadšeně a po zhlédnutí videa se přidal k dívkám a tančil též.

(Pozorování, diskuze, leden 2021) Po návratu ze hřiště byly děti mokré, protože si hrály ve sněhu a jedna z dívek se musela celá převléct do náhradního oblečení. Všechny kousky náhradního oblečení byly zelené barvy. Dívka přišla do třídy a učitele informovala, že je celá zelená a smála se tomu. Při obědě pedagog zaregistroval, že pláče. Šel se jí tedy zeptat, zda je něco v nepořádku, načež dívka odpověděla, že se jí ostatní děti u stolu smějí, že je celá zeleně oblečená a musí být

tedy klukem. Pedagog ukázal na jednotlivé části oblečení u ostatních dívek, které na sobě měly něco zeleného a zeptal se dětí, které se posmívaly, zda to znamená, že jsou tedy najednou všichni chlapci a zda jim připadá v pořádku někomu se posmívat kvůli barvě oblečení. Děti se dotyčné poté samy omluvily.

(Pozorování, leden 2021) Během ledna docházelo ve třídě k diskuzím o škole, jak se děti těší, co by se tam nejvíce chtěly naučit apod. V návaznosti na tyto hovory si dívky ve třídě začaly hrát na školu, nosily si sešity, dávaly si navzájem úkoly a hrály námětové hry na učitele a žáky. Nejčastěji se jednalo o 6 stejných dívek, ke kterým se někdy přidaly i další. Chlapci se jich někdy ptali, co dělají, jaké plní úkoly, ale pouze jednou za pozorované období se k nim přidali dva chlapci. Ostatní o aktivitu neprojeвили nikdy větší zájem.